

Відгук
ДФ 26.133.113
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук,
факультету педагогічної освіти
Марії БРАТКО

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.113
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук,
факультету педагогічної освіти
Марії БРАТКО

Відгук

офіційного опонента **Войтовича Ігоря Станіславовича**, доктора педагогічних наук, професора, проректора з навчально-виховної роботи Рівненського державного гуманітарного університету про дисертацію **Терлецької Тетяни Сергіївни "LMS Moodle як засіб організації диференційованого навчання в закладах вищої освіти"**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

1. **Актуальність дисертаційної роботи.** Актуальність дисертаційної роботи Терлецької Т.С. визначається глибинними змінами у системі вищої освіти, пов'язаними з цифровізацією освітнього процесу та посиленням орієнтації на індивідуальні освітні потреби здобувачів. За таких умов особливого значення набуває пошук ефективних підходів до організації навчання, здатних забезпечити варіативність і гнучкість освітнього процесу без зниження його якості.

У роботі порушено важливу науково-педагогічну проблему, пов'язану з недостатньою розробленістю цілісних рішень щодо впровадження диференційованого навчання в цифровому середовищі закладів вищої освіти. Запропонований напрям дослідження, що поєднує педагогічні підходи диференціації з можливостями LMS Moodle, відповідає сучасним запитам практики електронного та змішаного навчання.

Значущість теми підсилюється необхідністю розвитку професійної готовності викладачів до використання цифрових інструментів для реалізації індивідуалізованого навчання. Отримані результати мають

потенціал для вдосконалення організації освітнього процесу, зокрема в частині проєктування електронних курсів і забезпечення ефективної взаємодії учасників навчання в цифровому середовищі.

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних). Наукова новизна результатів дисертаційної роботи Терлецької Т.С. полягає у розробленні та теоретичному обґрунтуванні цілісної моделі організації диференційованого навчання у цифровому освітньому середовищі на базі LMS Moodle, яка інтегрує взаємопов'язані компоненти освітнього процесу та реалізується через послідовні етапи адаптивного освітнього циклу. Вагомим є також обґрунтування механізмів адаптації змісту й процесу навчання на основі варіативності навчальних матеріалів, різнорівневих завдань і використання аналітики навчальних даних, що розширює можливості персоналізації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

До науково нових результатів слід віднести уточнення сутності диференційованого навчання як цілісного теоретико-методологічного підходу та подальший розвиток методичних засад його реалізації в умовах цифрової трансформації освіти. Науково обґрунтованим і практично значущим виглядає також розроблення програми підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників «LMS Moodle як засіб реалізації диференційованого навчання», структурно узгодженої з етапами адаптивного освітнього циклу, що забезпечує формування у викладачів цілісного розуміння диференціації та готовності до її впровадження в електронному освітньому середовищі.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи Терлецької Т.С. полягає у розвитку підходів до використання LMS Moodle як педагогічно доцільного інструменту організації диференційованого навчання у закладах вищої освіти. Важливим видається обґрунтування можливостей інтеграції

функціоналу LMS Moodle із стратегіями диференціації, що розширює наукові уявлення про потенціал систем управління навчанням у контексті персоналізації освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у запропонованих рішеннях щодо проектування та реалізації диференційованого навчання в середовищі LMS Moodle, зокрема через методику, електронний навчальний курс і програму підвищення кваліфікації викладачів. Доцільно відзначити, що такі розробки орієнтовані на реальні освітні практики, враховують варіативність цифрової підготовленості викладачів і можуть бути безпосередньо використані при створенні та модернізації електронних курсів.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукова обґрунтованість результатів дисертаційної роботи Терлецької Т.С. забезпечується послідовним теоретичним аналізом проблеми диференційованого навчання та її конкретизацією в умовах цифрового освітнього середовища на базі LMS Moodle. Дисертанткою чітко визначено й концептуалізовано диференційоване навчання як цілісний теоретико-методологічний підхід, а також обґрунтовано доцільність використання LMS Moodle як інструменту його реалізації з урахуванням функціональних можливостей системи. Розроблена модель організації диференційованого навчання є логічно структурованою та методологічно виваженою, а її реалізація через адаптивний освітній цикл свідчить про системність дослідження. Достовірність отриманих результатів підтверджується педагогічним експериментом. Сформульовані висновки та практичні рекомендації безпосередньо випливають із отриманих результатів і відображають можливості впровадження розробленої методики у практику закладів вищої освіти.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Рівень виконання поставленого наукового завдання у дисертаційній роботі Терлецької Т.С. слід оцінити як високий, що підтверджується комплексним розв'язанням дослідницької проблеми, належним теоретичним обґрунтуванням, розробленням та експериментальною перевіркою запропонованих моделі й методики, а також свідчить про ґрунтовне оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності, зокрема системним використанням взаємопов'язаних теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Апробація результатів дисертації є достатньою та різнобічною, оскільки основні положення дослідження впроваджено в освітній процес і представлено на 6 міжнародних наукових конференціях та воркшопах. Основні результати дисертації повною мірою відображені у 14 наукових публікаціях, зокрема 6 - у фахових виданнях України та 1 - виданні, проіндексованому у базі Web of Science, що свідчить про належний рівень їх оприлюднення.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Структура дисертаційної роботи Терлецької Т.С. є логічно вмотивованою та підпорядкованою розв'язанню поставленого наукового завдання, що послідовно реалізується через поєднання теоретичного аналізу, моделювання та практичної перевірки. Робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, її загальний обсяг становить 286 сторінок, з яких 180 – основний текст, що відповідає встановленим вимогам .

У першому розділі (с. 56–75) здійснено систематизацію напрямів, стратегій і методів диференційованого навчання, при цьому диференціація

розглядається через варіативність змісту, процесу, результатів, темпу та освітнього середовища. Важливим є те, що зазначені параметри не лише описуються, а й концептуалізуються як основа подальшого проектування навчального процесу. Такий підхід забезпечує логічний перехід до обґрунтування можливостей цифрового освітнього середовища. У підсумку розділ формує цілісне теоретичне підґрунтя дослідження.

Другий розділ містить як аналіз можливостей LMS Moodle (с. 87–99), так і розроблення моделі організації диференційованого навчання (с. 108–120). Зокрема, обґрунтовано доцільність використання інструментів платформи для забезпечення варіативності навчання, включаючи організацію комунікації, групової взаємодії та підтримки студентів. Розроблена модель представлена як цілісна система взаємопов'язаних компонентів і реалізується через послідовні етапи (аналітичний, проєктувальний, реалізаційний, оцінювальний, адаптаційний), що забезпечує керованість і гнучкість освітнього процесу. Зміст розділу свідчить про поєднання теоретичного моделювання з орієнтацією на реальні можливості LMS Moodle.

У третьому розділі (зокрема с. 190–194) представлено результати впровадження розробленої методики, серед яких особливе місце посідає програма підвищення кваліфікації викладачів «LMS Moodle як засіб реалізації диференційованого навчання». Показано, що структура програми узгоджена з етапами адаптивного освітнього циклу: окремі теми відповідають аналітичному, проєктувальному, реалізаційному та оцінювально-адаптаційному етапам. Така побудова забезпечує послідовне формування готовності викладачів до впровадження диференційованого навчання. Представлений матеріал підтверджує практичну спрямованість дослідження та завершеність авторської концепції.

Дисертаційна робота характеризується належним рівнем самостійності, що проявляється у цілісності авторського підходу,

узгодженості теоретичних положень із розробленою моделлю та методикою її реалізації. Оформлення роботи відповідає встановленим вимогам, структура є чіткою, а виклад матеріалу – послідовним і науково коректним. У цілому дисертація справляє враження завершеного наукового дослідження, результати якого мають як теоретичну, так і практичну значущість.

8. **Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.** У поданій дисертації Терлецької Т.С. дотримано принципів академічної доброчесності; ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено.

9. **Дискусійні положення та зауваження до дисертації.** Дисертаційна робота Терлецької Т.С. загалом справляє позитивне враження, водночас окремі положення потребують уточнення та можуть бути предметом наукової дискусії.

1. У розділі 1, де представлено результати кластерного аналізу наукових публікацій, доцільним видається уточнення наукової цінності отриманих кількісних показників, зокрема щодо загальної кількості відібраних джерел. Потребує додаткового пояснення, чи здійснювався цілеспрямований добір публікацій для подальшого порівняльного аналізу саме в контексті тематики дослідження.

2. У частині, присвяченій визначенню критеріїв якості диференційованого навчання (с. 75–80), дискусійним є питання віднесення професійної компетентності викладача до таких критеріїв. Видається доцільним чіткіше розмежувати критерії як характеристики освітнього процесу та чинники, що впливають на його якість.

3. У підрозділі 2.1, де розглядаються можливості LMS Moodle для реалізації диференційованого навчання, доцільно було б розширити ілюстративний матеріал. Зокрема, представлення скріншотів із прикладами

налаштувань інструментів (умовного доступу, групування, варіативних завдань) сприяло б кращому сприйняттю та підвищенню практичної цінності викладеного матеріалу.

4. Положення про визначальну роль професійної підготовки викладача як ключового чинника впровадження диференційованого навчання в цифровому освітньому середовищі на базі LMS Moodle потребує додаткового узгодження з загальною логікою дослідження. Зокрема, доцільно конкретизувати, яким чином цей чинник інтегрується у розроблену модель і чи розглядається він як її складова чи зовнішня умова реалізації.

5. Окремі зауваження стосуються структурування додатків (зокрема Ж, И, К, М), зміст яких частково дублює або доповнює матеріали основних розділів. У зв'язку з цим доцільно було б переглянути їх розміщення, інтегрувавши відповідні матеріали до змісту розділів (зокрема 1–3) або оптимізувавши їх представлення з урахуванням логіки викладу, що сприяло б підвищенню цілісності роботи.

Зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, однак можуть бути враховані для подальшого розвитку дослідження.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Загальний рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок і компетентностей у дисертаційній роботі Терлецької Т.С. слід оцінити як високий, що виявляється у здатності до самостійного наукового пошуку, критичного осмислення сучасних педагогічних підходів і обґрунтованого прийняття дослідницьких рішень. Сформованість науково-дослідницької компетентності проявляється у системності мислення, володінні методологією педагогічного дослідження та вмінні аргументовано презентувати отримані результати.

11. **Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.** У цілому дисертаційна робота Терлецької Тетяни Сергіївни “LMS Moodle як засіб організації диференційованого навчання в закладах вищої освіти” та наукові публікації за її результатами характеризуються належним науковим рівнем, логічною завершеністю та узгодженістю отриманих результатів із поставленими завданнями дослідження. У роботі дотримано принципів академічної доброчесності, ознак академічного плагиату, фабрикації чи фальсифікації не виявлено, а результати дослідження належним чином відображені у наукових публікаціях. Дисертація за своїм змістом, структурою, обсягом та оформленням відповідає вимогам пп. 6–9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а також наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03.02.2017 за № 155/30023, що дає підстави вважати її завершеною науковою працею, яка відповідає встановленим нормативним вимогам.

Офіційний опонент -
доктор педагогічних наук, професор,
проректор з навчально-виховної роботи
Рівненського державного
гуманітарного університету

Ігор ВОЙТОВИЧ

